

GRAS

PLATFORM VOOR GRONINGEN
ARCHITECTUUR EN STEDENBOUW

PROJECTPLAN 2017

Projectplan 2017

Groningen groeit, en hoe. Waar de stad tien jaar geleden nog 181.000 inwoners telde, is de 200.000-grens inmiddels ruim gepasseerd. Die groei zet de komende jaren fors door. Het Sociaal Planbureau Groningen rekent op 40.000 extra inwoners in 2035. En dan is de groei als gevolg van de gemeentelijke herindeling nog niet eens meegenomen (de gemeenten Ten Boer en Haren komen er op termijn bij en zijn samen goed voor nog eens 26.500 inwoners). Met deze cijfers behoort Groningen met Utrecht en Amsterdam tot de snelst groeiende steden van Nederland. Komt bij dat het ook economisch (weer) voor de wind gaat, en dan niet alleen in de sectoren waar Groningen van oudsher sterk in is. Zo kent de stad na Amsterdam sinds een aantal jaren het grootste aantal (IT) startups van Nederland. En ook de economische spin-off van de kennisinstellingen trekt aan.

Op het eerste gezicht klinkt dit alles natuurlijk fantastisch: een bevestiging van de populariteit van de stad. Wanneer we naar de 'beloofde inwoners' kijken wordt menigeeen nog enthousiaster. Los van de trek van de krimpende regio naar de stad – die overigens kleiner is dan gedacht – zit de groei in (buitenlandse) kenniswerkers, jonge gezinnen, ZZP-ers, studenten en kapitaalcrachtige 55-plussers die graag (weer) stedelijk willen (blijven) wonen. Moderne stadse doelgroepen dus waar menig stadsbestuurder zijn vingers bij aflikt, want: hoogopgeleid, dynamisch, jong (van geest), veelal (boven)modaal en ondernemend.

Maar, er is een andere kant. Want kan Groningen de groei wel aan? Zijn we in staat om alle nieuwe doelgroepen de woonkwaliteit te bieden waarnaar ze op zoek zijn? Hoe gaan we om met de 'ver-niche-ing' op de woningmarkt? Hoe maken we de omslag van traditionele projectontwikkeling naar maatwerk? En hoe zorgen we dat het wonen in de stad voor iedereen betaalbaar blijft, zonder 'Amsterdamse toestanden' – waar we in de huidige overspannen markt overigens al aardig naar op weg zijn. Kortom: hoe zorgen we voor een ongedeelde stad?

Wanneer de groei doorzet, dan zullen we tot 2035 ieder jaar minstens 1000 nieuwe woningen moeten bouwen. Dat alleen al is een forse opgave. Komt bij dat ook een groot deel van het bestaande aanbod getransformeerd en verduurzaamd moet worden. Dit zorgt voor een jaarlijkse extra opgave van minstens 250 woningen. Met een aantal losse projecten zijn we er dan niet. We zullen integraal en op forse schaal na moeten gaan denken en vooral gaan handelen. En dan niet op de traditionele Vinex manier, maar gevarieerder, in kleinere partjes, zoveel mogelijk binnen de bestaande contouren, met meer maatwerk en inspeland op specifieke wensen (en natuurlijk bevingsbestendig). Dat betekent dat we in hoog tempo nieuwe locaties in beeld moeten brengen waar we de groei kunnen faciliteren: het spreekwoordelijke hooghangend fruit (waarvan Groningen gelukkig nog genoeg heeft).

Natuurlijk gaat de groei van de stad niet alleen over woningbouw. Het heeft ook directe invloed op de bereikbaarheid van de stad, de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de openbare ruimte, het behoud (of liever nog de uitbreiding) van werkgelegenheid, de omgang met de overvolle binnenstad, de manier waarop we in een groeiende stad omgaan met thema's als duurzaamheid, energie en gezondheid. En dan missen we nog diverse onderwerpen die in meer of mindere mate ruimtelijk vertaald dienen te worden.

Daarbij staat er de komende jaren een aantal forse projecten op de agenda waaronder de aanpak van het Stationsgebied, de herinrichting van de binnenstad en het deels ondergronds brengen van de Zuidelijke Ringweg.

Tien tot twintig jaar geleden zou de forse stedelijke groei, in al haar ruimtelijke facetten, zonder twijfel 'architectonisch omarmd zijn'. Het was de tijd waarin Groningen onder aanvoering van de gemeente en met de corporaties als trouwe partners nog behoorde tot de voorlopers en zichzelf met recht een architectuurstad kon noemen. Maar nu? "Een stad met architectuur is Groningen nog steeds. Maar een architectuurstad, waar het ontwerpen aan de stad structureel op de agenda staat en de aandacht voor architectuur – in de meest brede zin van het woord – fundamenteel onderdeel is van beleid en stadsontwikkeling? Nee, helaas. De resultaten van de afgelopen jaren laten zien dat de stad deze eretitel kwijt is", stelt Stadsbouwmeester Jeroen de Willigen in zijn recente Architectuurmanifest Groningen: een oproep aan de vakgemeenschap om weer met aandacht en liefde aan de stad te werken.

GRAS deelt de Willigens constatering. Sinds een aantal jaren is Groningen het kwijt. In vernieuwing en innovatie lopen we achter, zeker wanneer we het afzetten tegen onze rijke traditie vol bevlogen projecten, invloedrijke stadmanifestaties en gedurfd ruimtelijk beleid. Tegenwoordig lijden we eerder aan koudwaterrees, zetten we niet door, kijken we nog teveel naar hoe we het (ooit) deden en geven we experiment onvoldoende een kans. En als we het al doen dan geven we het te weinig tijd om te rijpen. Komt bij dat de stad het lastig vindt om bewezen innovaties van elders te adopteren. Net alsof we het zelf hadden willen bedenken. Groningen lijkt daarbij, zeker na de crisis, wat lamgeslagen. Het oude instrumentarium werkt niet meer. En we zijn vergeten de gereedschapskist opnieuw te vullen waardoor regie, daad- en uitvoeringskracht ontbreken. Daardoor vangen we de groei tot op heden heel traditioneel op: op de manier zoals we het gewend waren.

Wel zijn er lichtpuntjes. Praten over innovaties, dat doen we bijvoorbeeld heel graag. Wilde plannen buitelen van tijd tot tijd over elkaar heen. We hebben er zelfs een festival voor: Let's Gro, een groot jaarlijks terugkerend inspiratiefestival over de toekomst van Groningen. En ook het programma rond The Next City – de opmaat tot de nieuwe stedelijke omgevingsvisie – laat heus zien dat we het nog niet helemaal kwijt zijn. Komt bij dat de stad – we stelden het vorig jaar ook al – beschikt over een jong en ambitieus gemeentebestuur dat absoluut wil. Maar echt in actie komen? Laten we het erop houden dat Groningen wel wat peper kan gebruiken. Er zullen nog wat stevige (oude) beren geschoten moeten worden.

Nu zich talloze nieuwe kansen voordoen en de stad groeit als kool is het van groot belang de kansen te grijpen die de stad (nog) beter kunnen maken. Dat zijn we aan onszelf en aan al die (nieuwe) inwoners verplicht. Daarvoor hebben we het een en ander nodig: inspirerend beleid, doortastendheid, durf en – inderdaad – een betrokken vakgemeenschap die weer met liefde aan de stad wil werken. Bovendien ziet GRAS veel kansen in het verbinden van de ruimtelijke opgave aan de vele kennis die besloten ligt binnen de grote Groninger kennisinstellingen: de Rijksuniversiteit, het UMCG en de Hanzehogeschool. Zeker op het vlak van thema's als

gezondheid, gedragsbeïnvloeding en mobiliteit liggen hier grote kansen. Sterker, door het verbinden van ruimtelijk beleid en het ontwerp aan kennis en onderzoek, kan Groningen prachtig invulling geven aan een van haar (vele) credo's: City of Talent.

Een ding staat voorop: de gemeente Groningen kan dit allemaal niet alleen. De stad heeft uitvoeringskracht nodig, nieuwe energie en nieuw elan. Dat de gemeente binnen nagenoeg iedere opgave wel een (hoofd)rol speelt, leidt geen twijfel. Dat geldt zeker op het vlak van groen, openbare ruimte, verkeer en infrastructuur. Ook gaat het op voor het woondossier. Als grootgrondbezitter en eigenaar van ladingen strategisch gelegen vastgoed – wij kennen binnen Nederland weinig gelijken – heeft de gemeente, samen met andere publieke partijen als de corporaties en de kennisinstellingen, hier letterlijk de sleutel in handen. Daarbij is het zelfs zo dat nagenoeg al het spreekwoordelijke laag- en hooghangend fruit in publiek bezit is (of tot voorkort was).

Binnen deze hele constellatie is GRAS natuurlijk maar een kleine speler. Laat onverlet dat we wel een belangrijke speler (kunnen) zijn. Vanuit onze onafhankelijke positie zijn we in staat te agenderen, te inspireren en waar nodig tegenkracht te bieden. Zeker de laatste jaren merken we dat meer en meer. GRAS oogstte

al lange tijd lof. Men hoorde ons, maar steeds vaker wordt er ook geluisterd. Daarbij leggen we in dit Jaarprogramma wel de focus op de uitvoeringskracht en het vertalen van innovatieve vormen van stadsontwikkeling naar de praktijk. Zo willen we de stad helpen haar koudwatervrees te overwinnen. Daarbij heeft GRAS de ambitie zelf bepalender aanwezig te zijn in het veld, niet alleen als organisator van het debat, maar ook als een partij die af en toe zelf het woord neemt en op het spreekwoordelijke eigen podium gaat staan.

We doen dit alles met een divers Jaarprogramma dat ten opzichte van vorig jaar weer flink is vernieuwd met nieuwe formats en aangescherpte 'vaste waarden'. We kiezen bewust niet voor een hoofdthema (of het zou de groei van de stad moeten zijn). Dat past niet bij de aard van GRAS en onze doelstelling. Wel beperken we het aantal thema's. Zo koersen we op meer impact en dagen we de stad en de vakgemeenschap uit om vanuit de liefde voor de stad de kansen te grijpen en samen te werken aan kwaliteit en diversiteit, een architectuurstad (weer) waardig.

1. BOUMALEZING

Met de Boumalezing, vernoemd naar de Groninger architect Siebe Jan Bouma (1899 – 1959), trapt GRAS traditioneel het jaar af. De lezing betreft een vakinhoudelijk geïnteresseerd publiek bij actuele ruimtelijke thema's: agenderen en inspireren staan voorop. Zo zet de lezing aan tot een verdieping van het debat over de ruimtelijke ontwikkeling van Groningen. Iedere Boumalezing wordt speciaal voor de gelegenheid uitgesproken. De sprekers zijn vooraanstaande denkers en/of personen met een rijke ervaring in de praktijk van architectuur, stedenbouw, stadsontwikkeling en aanverwante disciplines.

GRAS heeft in het verleden veel geëxperimenteerd met de opzet: zo nam de Bouma de vorm aan van een rondetafelgesprek of een talkshow. In 2015 en 2016 keerden we terug naar de oorspronkelijke opzet: een stevig college, lekker lang, met ouderwetse papieren uitnodigingen en georganiseerd op een inspirerende academische locatie. De reden? In een tijd waarin alles snel en vlot moet, hadden we weer behoefte aan een gedegen vakinhoudelijk verhaal. Bovendien gunden we de Boumalezing – met zestien edities ons trouwste programmaonderdeel – (weer) een duidelijk eigen profiel, zonder concurrentie van andere GRAS-projectformats.

Ook in 2017 funderen we de Boumalezing op het oorspronkelijke format. Wel voegen we een waarde toe: de co-referent, of nog beter, een team van co-referenten. Dat doen we omdat het onderwerp van 2017 niet alleen vraagt om een inspirerend verhaal, maar ook om een brede en gedegen bespiegeling die de veelkleurigheid van de (gewenste) oplossing illustreert. Door te werken met co-referenten wil GRAS bovendien de gebruikelijke vragen uit de zaal tot op zekere hoogte alvast voorprogrammeren.

Het onderwerp hangt direct samen met het hoofdthema van dit jaarprogramma: de forse groei van de stad en de noodzaak om met alternatieve ontwikkelkracht te komen. Daarmee wordt de Boumalezing een verhaal over projectontwikkeling nieuwe stijl; over het bedienen van interessante niches en over het vullen van het gat dat de corporaties, zeker in Groningen, hebben achtergelaten. Bovendien zoeken we aansluiting bij de recent gestarte manifestatie Wonen in Stadshart waarmee de gemeente Groningen architecten en ontwikkelaars uitdaagt om met vernieuwende woonconcepten te komen voor stadsgezinnen, starters en 55-plussers.

Als spreker denkt GRAS vooralsnog aan Edwin Oostmeijer: in ontwikkelaarsland een goed voorbeeld van iemand die het anders doet. Zijn naam is misschien al iets te voor de hand liggend, ware het niet dat hij in zijn rol als aanjager van de bovengenoemde manifestatie (en voormalig lid van het Innovatieteam Wonen van de Regio Groningen - Assen) de stad reeds goed kent. Dit kan van grote waarde zijn gezien de specifieke Groninger context en de wens van GRAS om met de lezing voor positieve beweging te zorgen. Wat betreft de co-referenten denkt GRAS aan een nader te bepalen vertegenwoordiging van de interessante nieuwe spelers op de Groninger markt. Dit wordt voor de benodigde blik van buiten aangevuld met een of meer leden van het nationaal opererende Herbestemmingsteam die recent, mede op uitnodiging van GRAS, de stad Groningen bezochten. Alle co-referenten krijgen vooraf inzicht in de hoofdlijnen van het betoog van de spreker. Zij reageren op het verhaal en krijgen daarnaast een podium voor hun reflectie op de opgave. Vernieuwing en inspiratie staan voorop. Daarbij

Wat: stevige vakinhoudelijke lezing, agenderend van aard

Doel: opening seizoen; intellectuele verdieping van het debat over stad en ruimtelijke ontwikkeling

Doelgroep: vakpubliek (architecten, stedenbouwers, landschappers, interieurarchitecten); politici, (culturele) partners in de stad en de regio; bestuurders; beleidsmakers; projectontwikkelaars; volkshuisvesters; stadssociologen; studenten en docenten relevante opleidingen aan de RUG en Hanzehogeschool Groningen; algemeen cultureel geïnteresseerd publiek

Aantal deelnemers/bezoekers: 100 - 150

Planning: 26 januari 2017

Locatie: nog te bepalen

Publiciteit: persoonlijke uitnodigingskaart naar beleidsbepalende personen in de stad; verspreiding van flyers; aankondiging website; GRAS digitale nieuwsbrief; promotie via sociale media; persbericht naar (vak)media; inzetten netwerk partnerorganisaties

Bekendmaking resultaat: verslaglegging op GRAS-website

Partners: Bouwsociëteit Groningen; Noordelijke Vastgoedsociëteit (NVS); Sociëteit Wildverband; Vereniging tot Bevordering der Bouwkunst; Academie van Bouwkunst Groningen

houdt GRAS de mogelijkheid open de sprekers na afloop een essayopdracht te geven.

In de organisatie zoekt GRAS samenwerking met de drie vastgoedsociëteiten die de stad Groningen rijk is: de Bouwsociëteit Groningen, de Noordelijke Vastgoedsociëteit (NVS) en Wildverband. Daarnaast zoeken we contact met de Vereniging tot Bevordering der Bouwkunst en de relevante opleidingen binnen de Rijksuniversiteit en de Hanze hogeschool. Hiermee stimuleren we de ontmoeting tussen verschillende disciplines en generaties en nemen we bovendien alvast een aanloop naar de oprichting van de Jan Evert Scholtenkring, waarover meer in een volgende hoofdstuk.

Als locatie zoekt GRAS naar een themagerichte plek in de Groninger binnenstad. Te denken valt aan een van de voormalige schoollocaties uit de manifestatie Wonen in Stadshart. Geïnspireerd op de thematiek van de lezing houdt GRAS tot slot de mogelijkheid open om een (grafisch) vormgever, e-designer of architect te vragen om met kleine, doch inspirerende (digitale) ingrepen een passend(e) concept en/of ambiance te creëren voor de Boumalezing.

2. DE JAN EVERT SCHOLTENKRING I.O.

Groningen kent diverse clubs en netwerken waar ‘de leden van de bouwkolom’ elkaar ontmoeten. Neem de Bouwsoos: een besloten sociëteit waar de tijd lijkt te hebben stilgestaan. Onder het genot van een kommetje kippensoep en een kadetje ham/kaas, komen ‘de heren van de bouw’ periodiek bijeen om te luisteren naar een praatje van een prominente gast. Het doel van de Bouwsociëteit Groningen, zoals de club officieel heet: “het bevorderen van contacten van bij de bouw betrokken personen, ondernemingen en instellingen.”

Een stuk hipper, en met meer bier, gaat het eraan toe bij de Noordelijke Vastgoedsociëteit (NVS): “een vereniging waar jonge vastgoedprofessionals zich helemaal thuis voelen!” Dat doen ze met bijeenkomsten, excursies en – natuurlijk –borrels. Tot en met je veertigste ben je welkom. Daarna kun je door naar het Wildverband. Lid zijn, en dus deelnemen aan borrels en andere activiteiten, mag hier tot je vijftigste. Daarna ben je veroordeeld tot de kadetjes van de Bouwsoos.

Natuurlijk is het netwerk essentieel voor een goed architectuur-, bouw- en ontwikkelklimaat. Dat daar borrels en, vooruit, misschien zelfs kadetjes en kippensoep bij horen, leidt geen twijfel. Echter, jammer van de Groninger clubs is dat iedereen toch vooral voor zichzelf lid is. Wat dat betreft kijkt GRAS al jaren verlekkerd naar de door de collega’s van AIR geïnitieerde Van der Leeuwkring in Rotterdam. Zo’n soort club, waar de betrokkenheid bij de stad en de kwaliteit van de publieke ruimte centraal staat: dat willen we ook.

Dat het nog niet kwam tot een Groninger Van der Leeuwkring – hier zouden we het de Jan Evert Scholtenskring noemen – heeft te maken met de Groninger context. Deze stad is jarenlang gebouwd door de corporaties. Het particulier opdrachtgeverschap beperkt zich tot veredelde pandjesbazen en kleine ontwikkelaars. En de grote particuliere ontwikkelaars en investeerders – toch de dragers van het initiatief in Rotterdam? Die laten zich hier maar zelden zien.

Binnen deze status quo had GRAS de overtuiging dat het beter was in te zetten op ‘hetgeen al is’. Een alternatief voor de bestaande clubs: dat zagen we niet zo zitten, tenminste, tot voor kort. Daarbij heeft GRAS natuurlijk geprobeerd ‘het netwerk’ van binnenuit meer schwing te geven. De praktijk bleek weerbarstig. Pogingen om de Bouwsoos wat op te schudden liepen op niets uit. Men had toch liever het praatje van een prominent met het kommetje kippensoep in plaats van Pecha Kucha’s, stadsontdekkingstochten of verrassende werkbezoeken.

Gelukkig is er (prille) hoop. Naast de veredelde pandjesbazen dienen zich nieuwe, veelal kleine projectontwikkelaars aan die met aanzienlijk meer liefde (willen) werken aan de stad. Het landelijk bekende KUUB is al sinds 2002 actief. De nieuwelingen dragen namen als Rizoem, Rio Projects en Extenzo. Hoewel nog beperkt van schaal duiken ze meer en meer in het gat dat de Groninger corporaties hebben achtergelaten: de diverse markt tussen de sociale grens en de traditionele markt. En laten we ook een paar grote aannemers niet vergeten die hun liefde voor de stad wel degelijk tonen. Dan gaat het bijvoorbeeld om het oer-Groninger Rottinghuis en Trebbe Bouw en Ontwikkeling dat zich steeds vaker in Groningen laat zien.

GRAS juicht deze ontwikkeling toe. Vanuit de overtuiging dat iedere (groeierende) stad betrokken opdrachtgevers, architecten, bouwers en beleidsmakers hard nodig heeft, willen we vanaf 2017 een podium bieden aan partijen die de uitdaging aan willen gaan: bouwen aan de enorme stedelijke opgave, maar wel met liefde voor de stad. Daarmee haken we aan op het recent door Stadsbouwmeester Jeroen de Willigen gepresenteerde Architectuurmanifest Groningen waarin hij ontwerpers, opdrachtgevers, beleidsmakers en overheid oproept om het publieke belang weer voorop te stellen en de liefde voor het vak en de stad volop uit te dragen. Ook bouwen we voort op de recente ‘mijmering’ van Rizoem op een onverdeelde stad waarin zij hun liefde tonen en zichzelf (en anderen) uitdagen aan de slag te gaan.

In ons eerste jaar willen we onze Jan Evert Scholtenskring i.o. verder uitwerken en een kickstart geven. Dat doen we met een knipoog naar de bestaande sociëteiten en geïnspireerd door het Rotterdamse voorbeeld. We horen eerst onze collega’s van AIR en de leden van de Van der Leeuwkring

Wat: een nieuwe sociëteit voor hen die met liefde aan de stad bouwen, ontwerpen en ontwikkelen

Doel: versterken van het netwerk vanuit inhoud en betrokkenheid bij het ontwikkelen, bouwen en ontwerpen aan de stad

Doelgroep: vertegenwoordigers Groninger Bouwkolom; vakpubliek

Aantal deelnemers/bezoekers: we werken toe naar een ledenaantal van ca. 40 in het eerste jaar

Planning: de project beslaat het hele jaar, toewerkend naar een startbijeenkomst in het vierde kwart van 2017; eerste aankondiging tijdens Boumalezing, eind januari 2017

Publiciteit: reguliere publiciteitskanalen van GRAS: digitale nieuwsbrief; internet-site; flyers

Bekendmaking resultaat: via websites GRAS

Partners: n.v.t.

flink uit en sluiten een coalitie met onze 'leden van het eerste uur': zij die hun liefde voor Groningen al tonen en in praktijk brengen. Met hen scouten we leden. Dat doen we tijdens de bijeenkomsten van de bestaande netwerken, tijdens de diverse GRAS-activiteiten en ook binnen het kader van de elders genoemde Manifestatie Wonen in Stadshart. Daarbij gebruiken we de Boumalezing als het moment om het initiatief naar buiten te brengen.

Ook schrijven we met 'de leden van het eerste uur' een oprichtingsmanifest en werken we een programma uit. Bovendien onderzoeken we ook hoe onze kring op termijn direct betrokken kan worden bij de organisatie van de jaarlijkse Dag van de Architectuur in Groningen. Zeker het oprichtingsmanifest gaat veel aandacht krijgen. Dit is namelijk het document waarop de leden de spreekwoordelijke eed afleggen. Onderschrijf je het manifest niet, en blijven de daden ook achter? Dan is het niet mogelijk lid te zijn (of te blijven). Uiteindelijk werken we toe naar een officiële eerste bijeenkomst in het derde kwart van 2017. Dit wordt het moment waarop het manifest gepresenteerd wordt, de eed gezworen wordt en de geworven leden de stad een aanbod gaan doen waarin zij laten zien hoe ze vorm en inhoud gaan geven aan de groei van de stad: vol betrokkenheid, interdisciplinaire kwaliteit en liefde voor de stad.

3. DE STADSREDACTIE

Sinds 2016 is de Stadsredactie ons podium voor 'ruimtelijke onderzoeksjournalistiek'. Het kaart misstanden, opgaven en vastgeroeste plannen en ideeën aan binnen de stad en regio Groningen. De Stadsredactie checkt feiten, toetst beelden aan de werkelijkheid, traceert, belt, interviewt, diept uit en associeert. Dat doen we niet zeurderig, maar met een positieve grondtoon. De Stadsredactie vormt een projectenkoppel met Stand van Stad en dient als voorportaal voor Het Productiehuis.

Met de Stadsredactie creëert GRAS ruimte om snel te reageren op de actualiteit of een ontwikkeling. Dat kan middels een column of interview, maar ook via een actie in de openbare ruimte. We doen dit vanuit de overtuiging dat de snelheid van reageren bij sommige thema's voor extra impact kan zorgen. Hiermee willen we de positie van GRAS in het debat over de stad en regio verder versterken. Naast deze snelle 'reactiekracht' is er nadrukkelijk ruimte voor gedegen onderzoek waarbij GRAS, samen met de Stand van Stad-redactie zelf agendazettend is. Daarbij blijven we natuurlijk altijd openstaan voor (anonieme) tips en 'lekken' over misstanden, problemen en gevoelige informatie.

Wat betreft de 'snelle acties' bepaalt GRAS vooraf bewust geen thema's. We laten ons hier zoveel mogelijk leiden door de actualiteit. Dat is anders bij de lange lijnen. Daar concentreren we ons in 2017 op het forse grond- en vastgoedbezit van de gemeente en de traditionele omgang hiermee. Het is een thema dat afgelopen jaar al geagendeerd werd maar nog veel meer aandacht vraagt, zeker daar de gemeente met het vele bezit de sleutel in handen heeft voor een kwalitatieve groei van de stad.

In 2016 is het bezit reeds in kaart gebracht. Doel voor 2017 is om het ook 'op geld' en boekwaardede te zetten en in een kaartbeeld zelfs inzicht te geven in de deals die – al dan niet in concept – al gemaakt zijn met potentiële kopers en ontwikkelaars. Andere thema's zijn de ambities van de corporaties op het vlak van ruimtelijke kwaliteit, de aanpak van de Ringweg Zuid en het Stationsgebied, de gemeentelijke koudwatervrees om met nieuwe concepten in zee te gaan en de kwaliteit van de handhaving. Ook dit laatste kwam al eerder voorbij maar verdient blijvende aandacht aangezien de resultaten van het inmiddels aangescherpte beleid nog niet echt zichtbaar worden.

Stand van Stad is zeker wat betreft de lange lijnen de belangrijkste landingsplaats voor de resultaten van de Stadsredactie. Daarnaast is het de bedoeling dat de Stadsredactie thema's 'panklaar' gaat aanleveren bij het Productiehuis: een nieuw project waarbinnen GRAS uitvoeringskracht organiseert en ruimte heeft om onderwerpen te laten rijpen en handen en voeten te geven. Natuurlijk sluiten we wat betreft het nieuws en het onderzoek de samenwerking met andere noordelijke media niet uit. Dan gaat het bijvoorbeeld om Stadsblog SIKKOM, de Groninger Internetcourant (GIC) en het Dagblad van het Noorden. Daarnaast wil GRAS vanuit de Stadsredactie de samenwerking met tijdschrift Noorderbreedte – waarmee we in eerdere jaren mooie themanummers maakten – nieuw leven inblazen. GRAS en Noorderbreedte zijn hierover al in gesprek, specifiek over de opzet van een nieuwe rubriek 'architectuurkritiek'.

De Stadsredactie bestaat uit twee vertegenwoordigers vanuit GRAS en twee wisselende externe redacteuren met journalistieke aanleg en kennis van de stad. De redactie bedient zich bij de analyse en de vertaling van de resultaten behalve van 'het woord' ook veelvuldig van 'het ontwerp'. Hierbij werkt GRAS samen met talentvolle (jonge) grafisch ontwerpers en animatoren. Dan kan het gaan om 3D impressies, korte filmpjes en heldere kaartbeelden tot infographics. Hiermee willen we het resultaat voor een zo breed mogelijke doelgroep vertalen. Deze 'onderbouwingen' krijgen een plek op de sociale mediakanalen van GRAS en de GRAS-website. En natuurlijk dienen zij als waardevolle input voor Stand van Stad.

Wat: een podium voor kritische ruimtelijke onderzoeksjournalistiek en snelle reacties op de ruimtelijke actualiteit

Doel: (kritisch) agenderen ruimtelijke ontwikkelingen; fact-checking; aandragen alternatieve oplossingsrichtingen

Doelgroep: algemeen publiek; bestuur; politiek en vakpubliek

Aantal deelnemers/bezoekers: n.v.t.

Planning: verspreid over het jaar

Locatie: n.v.t.

Publiciteit: oproep via lokale media; persbericht; GRAS-website en digitale nieuwsbrief

Bekendmaking resultaat: online; persbericht; onderdeel van Stand van Stad; doorgeefluik naar GRAS-project GRAS Productiehuis

Partners: redactie Stand van Stad; tijdschrift Noorderbreedte; SIKKOM; GIC; Dagblad van het Noorden

4. STAND VAN STAD

In Stand van Stad kan alles wat de stad ‘maakt’ zomaar de revue passeren. Het hart van ons maandelijks live magazine op zondag wordt gevormd door thema’s die een directe link hebben met stadsontwikkeling, kunst, cultuur en de stedelijke creatieve industrie. De show wordt scherp, vlot en met humor gepresenteerd, zonder vluchtig of oppervlakkig te worden.

Stand van Stad is in vier seizoenen uitgegroeid van een nieuwsvolgend programma tot een scherp journalistiek magazine. De show heeft impact en weet eigen thema’s steeds beter voor het voetlicht te brengen. Dit is mede te danken aan een goede hechting aan andere (GRAS) projecten. Met de Stadsredactie voorop bieden ze de basis voor gedegen vooronderzoek. Daarnaast profiteert Stand van Stad van het format en de slagkracht van onze partners: het Groninger Forum, het Dagblad van het Noorden en OOG TV.

Toch betekent dit niet dat Stand van Stad uitontwikkeld is. Integendeel. De belangrijkste opgave voor 2017 is de verbreding van het publiek. Want hoe blij we ook zijn met onze vele grijze fans, het strookt niet met de brede publieksdoelstelling. We zoeken de oplossing in de programmering. Zo gaan we op het podium meer ruimte bieden aan een andere, lees jongere, generatie. Daarnaast wordt de titel letterlijk de leidraad. Iedere aflevering brengen we de ‘stand van de stad’ in beeld. Wat is erbij gekomen? Wat is nieuw? Wat is er weg? En zijn we daar als stad beter of slechter van geworden? Binnen dit format is steeds ruimte voor een groot gesprek, diverse kleinere ontmoetingen en vaste items als OpduikTV (Bram Esser op ontdekkingsreis door de stad) en het werkbezoek van Marjolein Rover: een (on)geloofwaardig item over de stedelijke actualiteit van filmmaker Alexander Weeber.

Met deze opzet is al met succes geëxperimenteerd. Het bracht snelheid, scherpte en vooral ook fun. Het nieuwe format past bovendien bij de ambitie om Stand van Stad vanaf 2017 puur te gaan maken als televisieprogramma en zal (semi) live te zien zijn bij de goed bekeken stadzender OOG TV. Dit zorgt voor een extra bereik van ten minste 10.000 kijkers. Natuurlijk blijft het zaalpubliek – iedere aflevering tussen de 120 en 160 man groot – ook van harte welkom.

Stand van Stad wordt gemaakt door een multidisciplinaire, wekelijks samenkomende redactie bestaande uit medewerkers van GRAS en het Groninger Forum, aangevuld met presentator Bram Douwes en twee externe (beeld)redacteuren. Tweemaal per maand wordt de redactie versterkt met vertegenwoordigers van het Dagblad van het Noorden en OOG TV. De gehele productie geschiedt door GRAS en het Forum, in nauwe samenwerking met OOG TV. Plaats van handeling is Zaal 2 van het (tijdelijke) pand van het Groninger Forum. De zaal biedt plaats aan maximaal 160 bezoekers en beschikt over prachtige productionele mogelijkheden.

Deels als promotie, deels om (ook) een online podium te bedienen willen we in 2017 nog meer aandacht geven aan de online zichtbaarheid. Dan gaat het om snapshots van onderwerpen, maar ook web only items die tussen de afleveringen door live gaan. Wat betreft de visualisatie (animaties, korte filmpjes) werken we samen met het Forum Medialab en talentvolle (grafisch) ontwerpers, game designers en animatoren, al dan niet studierend aan de kunstvakopleidingen in de stad Groningen. Zo blijft Stand van Stad ook in de productie een platform voor jong creatief talent.

5. GRAS KENNISBOO(S)T

Binnen de Kennisboo(s)t stilt GRAS de honger naar nieuwe kennis. Stimuleren, agenderen en inspireren staan voorop. Het is de GRAS-variant op de Summer School, alleen dan in de herfst. Of nog beter: een interdisciplinaire grabbelton in festivalformat vol lezingen voor en door stadsmakers, stadssociologen, architecten, architectuurhistorici, beleidsmaker, stedenbouwers, landschapsarchitecten, ruimtelijke wetenschappers en projectontwikkelaars. Natuurlijk zijn ook andere geïnteresseerden van harte welkom om te luisteren en te reflecteren.

In 2017 is de Kennisboo(s)t – waarbij de ‘boot’ verwijst naar de CiBoGa-boot: het kantoor van GRAS en tevens de ‘main stage’ van dit project – toe aan de vijfde en waarschijnlijk laatste editie. Na vijf afleveringen vinden we het namelijk tijd voor een actualisatie van het format. Die vernieuwing zoeken we in 2017 al een beetje op door sterker te sturen op de thematiek. In plaats van de veelheid aan thema’s en onderwerpen die voorheen zo kenmerkend was, stellen we drie thema’s centraal. Ze sluiten direct aan op The Next City: de omgevingsvisie in wording waarin de stad Groningen haar (mogelijke) toekomst verkent. Het gaat om de thema’s wonen in de binnenstad, nieuwe concepten voor (gebieds)ontwikkeling en de mobiliteit van morgen. Het thema duurzaamheid en energietransitie zetten we even op de reservebank. Recent was dit het hoofdonderwerp van het IABR Atelier Groningen: De Nordic City. Derhalve heeft het al veel aandacht gekregen. Hetzelfde geldt voor het thema De Gezonde Stad dat in 2016 al volop aan de orde kwam in het mede door GRAS georganiseerde internationale congres Building the Future of Health.

Hoofddoel in 2017 is het voeren van de discussie over The Next City. Om dit goed te kunnen doen, krijgt iedere dag een eigen thema. Het thema wordt vervolgens uitgewerkt in maximaal vier

Wat: een dynamische stedelijke talk-show over alles wat de stad maakt

Doel: breed publiek informeren over ruimte, cultuur en creatieve industrie in de stad Groningen; podium voor ontmoeting; agenderen en prikkelen

Doelgroep: inwoners van de stad Groningen

Aantal deelnemers/bezoekers: per aflevering 120 – 160, aangevuld met >10.000 kijkers per aflevering (OOG televisie) en het GRAS YouTube kanaal.

Planning: Stand van Stad kent acht afleveringen: vier vóór de zomervakantie (januari – april) en vier in het najaar (september – december). De laatste editie van het jaar betreft een speciale Late Night op de vrijdagavond. Daarnaast vindt in juni een speciale editie plaats tijdens de Nacht van Kunst en Wetenschap.

Locatie: Groninger Forum, Hereplein 73 Groningen

Publiciteit: reguliere publiciteitskanalen Groninger Forum en Platform GRAS (digitale nieuwsbrief en internetsite); vooraankondigingen in het Dagblad van het Noorden, OOG TV; online teasers; social media

Bekendmaking resultaat: Stand van Stad wordt op zondagavond semi-live uitgezonden door OOG TV en na afloop ‘opgeknip’ en integraal aangeboden op het YouTube kanaal van Platform GRAS.

Partners: Stand van Stad wordt gemaakt door GRAS en het Groninger Forum. Mediapartners zijn het Dagblad van het Noorden en OOG TV. De redactie bestaat uit twee medewerkers van Platform GRAS, twee van het Forum, presentator Bram Douwes, een journalist van het Dagblad van het Noorden en een aantal externe redacteuren.

Wat: een inspirerende collectie lezingen in festivalformat rond actuele ruimtelijke opgaven en de toekomst van de stad

Doel: inspiratie vakgemeenschap; verbinden kennis en disciplines; hulp bij het overwinnen van koud-watervrees

Doelgroep: (aankomende en/of afgestudeerde) studenten; architecten; professionals actief in stads- en gebiedsontwikkeling en aanverwante disciplines; architectuurhistorici en andere belangstellenden

Aantal deelnemers/bezoekers: max. 40 per lezing, totaal ca. 500

Planning: oktober 2017

Locatie: CiBoGa-boot; hal vm. dienst RO/EZ; Academie van Bouwkunst; auditorium woningcorporatie Nijestee

lezingen per dag. Daarbij koppelen we de inhoud aan het eind van iedere dag terug, zo veel mogelijk in het bijzijn van de sprekers. We leggen verbanden en komen zo tot een inhoudelijke dagsluiting: een boodschap voor The Next City.

Wat betreft de verdere opzet blijft het format intact: GRAS vraagt minimaal twaalf sprekers om hun 'beste college' te komen geven of inzicht te bieden in recent(e) projecten of onderzoek. Daarbij zoeken we de inspiratie vooral buiten de grenzen van Groningen. Zo verrijken we de stad met kennis en ervaring van elders. Bovendien is de Kennisboost(s)t zo een aanvulling op het programma van het jaarlijkse Let's Gro inspiratiefestival waar 'de Groninger' vooral zelf op het podium staat. De lezingen vinden plaats op de GRAS-boot en op locatie, dicht bij de doelgroep. Het aantal toehoorders per lezing houden we bewust klein zodat een goede dialoog kan ontstaan tussen de spreker en het publiek (en de sprekers onderling).

In tegenstelling tot de Boumalezing hoeft het niet te gaan om speciaal voor de gelegenheid uitgesproken verhalen. Ook ligt de focus niet op 'bekende namen' en 'ruime ervaring'. We willen vooral een podium bieden aan nieuwe en frisse verhalen en analyses. We geven daarbij veel ruimte aan vernieuwende concepten die elders al wel vaste grond onder de voeten krijgen maar hier nog niet. Zo hopen we de koudwatervrees, waar Groningen al een paar jaar aan lijdt, wat te overwinnen.

Hoewel we de zoektocht naar sprekers nadrukkelijk beschouwen als onderdeel van het project en het natuurlijk nog veel te vroeg is voor een definitieve line-up, denkt GRAS aan sprekers als Theo Staattener van Stadkwadraat (over innovatieve gebiedsontwikkeling en projectfinanciering), Emile Klep en Cilly Jansen (over de recente Open Oproep Gezinsappartementen in Rotterdam waarvan Groningen, qua doortastendheid, nog veel kan leren), een vertegenwoordiger van BMW Nederland (over een nieuw mobiliteitsconcept met deelauto's dat onlangs in Nederland werd geïntroduceerd), architect Rolf van Boxmeer (over hun gebiedsontwikkelingsgame), Theo Deutinger (over een 21ste-eeuwse versie van de wijkgedachte), Fleur Schraven van de Amsterdamse start-up Urbee (over de stad en de elektrische fiets), architect Stefan Bendiks (over de ruimtelijke implementie van de fiets in de stad) en architect John Zondag danwel manager gebiedsontwikkeling bij de gemeente Amsterdam Co Stor (over het zelfbouwconcept zoals dat nu vorm krijgt in het Amsterdamse Buiksloterham: opnieuw een concept dat een inspiratie kan zijn voor het sterk groeiende Groningen).

Voor iedere dagsluiting nodigen we de Groninger vernieuwers in ons netwerk uit voor een reflectie. We denken dan aan architect Annet Ritsema (o.a. bekend van haar onderzoek naar de tussenmaat en een vertaling van het Duitse Baugruppe-concept), ontwikkelaar Sjoukje Veenema (werkzaam bij Extenzo: een van de ontwikkelaars in de stad die het anders durft te doen), architect Henk Boldewijn (directeur van KUUB en actief in het bedienen van de niches op de woningmarkt) en planeconoom David Inden (ervaren in de alternatieve gebiedsontwikkeling op het Ebbingekwartier).

Voor de definitieve programmering wordt samengewerkt met de Vereniging tot Bevordering der Bouwkunst, Atelier Stadsbouwmeester, kenniscentrum Noorderruimte, de Academie van Bouwkunst en de leerstoelgroep Architectuur- en Stedenbouwgeschiedenis van de Rijksuniversiteit Groningen. Daarnaast consulteert GRAS de lezinggevers van de Kennisboo(s)t 2016 en doen we een oproep binnen ons netwerk. Onze ervaring is dat dit leidt tot verrassende nieuwe namen en daarmee tot een welkome aanvulling op het Kennisboo(s)t programma.

Net als bij de edities van 2013 en 2015 verbindt GRAS de Kennisboo(s)t met het programma van het Architectuur Filmfestival Rotterdam in Groningen (AFFRiG) – en andersom. De combinatie tussen films en lezingen zorgt voor extra dynamiek, meer massa, levendigheid en natuurlijk een mooie afwisseling tussen verschillende media. Bovendien bereiken we zo een diverser publiek.

6. AFFRiG

GRAS onderhoudt warme contacten met het Architectuur Film Festival Rotterdam (AFFR). Dat leidde sinds 2011 tot de organisatie van drie succesvolle AFFRiG pocketedities, waarbij iG natuurlijk staat voor 'in Groningen'. Ook organiseerde GRAS afgelopen jaar een Health-editie van het AFFR tijdens het grote internationale congres Building the Future of Health. We maakten bij deze editie dankbaar gebruik van het rijke archief van de AFFR-organisatie. De selectie bestond uit films over de relatie tussen gezondheid en de kwaliteit en inrichting van onze leefomgeving.

GRAS beschouwt het AFFRiG als een waardevolle aanvulling op het programma. Het medium 'film' weet een brede(re) doelgroep te binden. Daarnaast past een AFFR bij Groningen. Dat blijkt wel uit de positieve reacties op eerdere edities van het AFFRiG en de bezoekersaantallen die niet onderdoen voor het Rotterdamse hoofdfestival. Sinds de tweede editie van 2013 is bovendien een mooie koppeling ontstaan met het programma van de GRAS Kennisboo(s)t. Waar deze Kennisboo(s)t zich toespitst op nationale inspiratie en de lokale/regionale opgave, ontsluit het AFFR de internationale kennis over stad en architectuur.

De volgende editie van het AFFR, en daarmee ook het AFFRiG en de Kennisboo(s)t, staat gepland voor oktober 2017. GRAS maakt daarbij uit het totale aanbod een mooie selectie van circa tien films. Dat gebeurt op basis van de in dit jaarprogramma genoemde themalijnen. Dit wordt verder verrijkt

Publiciteit: reguliere publiciteitskanalen GRAS; digitale nieuwsbrief; internetsite; persbericht en publiciteitskanalen van de partners

Bekendmaking resultaat: sommige lezingen worden opgenomen (audio) en gedeeld via de GRAS website. Hetzelfde geldt voor eventuele slides en andere presentaties

Partners: Vereniging tot Bevordering der Bouwkunst; Atelier Stadsbouwmeester; Kenniscentrum Noorderruimte; leerstoelgroep Architectuur- en Stedenbouwgeschiedenis Rijksuniversiteit Groningen; Academie van Bouwkunst

Wat: een uitgebalanceerde collectie films en documentaires over stad en architectuur

Doel: (inter)nationale inspiratie voor regionale en lokale ruimtelijke vraagstukken; versterking programma Kennisboo(s)t

Doelgroep: algemeen publiek; bezoekers GRAS Kennisboo(s)t

Aantal deelnemers/bezoekers: 500

Planning: oktober 2017

Locatie: Filmzalen Groninger Forum; onverwachte, bijzondere plekken in de stad

Publiciteit: digitale nieuwsbrief; internetsite; publiciteitskanalen

met de thematiek van het Kennisboo(s)t-programma. Zo kan een mooi projectenduo ontstaan waarbij bezoekers van de Kennisboo(s)t uitgedaagd worden het AFFRiG te bezoeken en andersom.

GRAS werkt sinds de eerste editie nauw samen met het Groninger Forum – tevens de arthouse bioscoop van de stad. Die samenwerking werkt voor beide partners. Zo is het AFFRiG voor het Forum een verrijking van het niche-filmprogramma (het Forum organiseert ook pocketedities van het IFFR, Cinekid en het IDFA). Andersom beschikt het Forum over alle film- en zaalfaciliteiten waardoor we de kosten kunnen drukken. Bovendien helpt de combinatie Forum-GRAS bij het bereiken van een zo groot en breed mogelijk publiek.

Toch wil GRAS voor de 2017 editie niet vastzitten aan een standaard bioscoopzaal. Op zoek naar beleving en een mooie thematische koppeling willen we een deel van het programma vertonen op bijzondere locaties in de stad. Dat kan gaan om een openluchtvoorstelling, een vertoning in leegstaande panden, in etalages of op een boot. Alles natuurlijk afhankelijk van de inhoud van de film(s). Ook tijdens de 2015 editie had GRAS reeds deze ambitie. We sloten een coalitie met Kino Klandestino, een prachtig Gronings initiatief dat zich gespecialiseerd heeft in “het programmeren van onverwachte films op geheime locaties in Groningen”. Helaas gooide een pandeigenaar op het laatste moment roet in het eten waardoor we niet de beleving kregen waar we naar op zoek waren.

In 2017 geven we de vertoningen op locatie een tweede kans. Daarbij sluiten we opnieuw een coalitie met Kino Klandestino, dit met de ambitie om tenminste een kwart van het programma buiten de bioscoopzaal te programmeren. Zo maken we de gehele stad tot filmpodium en integreren we de ruimtelijke thematiek van de AFFR-films in de fysieke stad. Een samenwerking met Kino zorgt naast de samenwerkingen met het AFFR en het Forum bovendien voor nog meer slagkracht op het vlak van PR en productie.

7. HET DEBAT

Het organiseren en faciliteren van het gesprek over actuele ruimtelijke thema's behoort tot de kerntaken van GRAS. Om dat goed te kunnen doen, zetten we een diversiteit aan projecten in. Sinds jaar en dag horen daar onze (publieks)debatten bij. GRAS vindt het belangrijk hierbij vrij te zijn in de vorm. Natuurlijk kan ieder thema besproken worden in een zaaltje met publiek, wat talking heads en een goede gespreksleider. De vraag is echter hoe duurzaam dit is, zeker in een stad als Groningen waar het debatklimaat op z'n zachts gezegd mild is. Vorig jaar beschreven we dat al: “de Groninger debatteert niet in een zaaltje. Hij hoort aan, vormt een mening en komt pas later los.”

GRAS vat 'het debat' daarom ruim op. Dat betekent dat we bij ieder thema dat zich aandient goed nadenken over de vertaling. Dat kan in een zaaltje met publiek, maar vaak beter in een andere vorm: in klein verband, middels een actie in de openbare ruimte of via een postercampagne die aandacht vraagt voor een actueel thema of onderwerp. Mooie voorbeelden uit het GRAS-archief zijn Het Witte Stoelenplan (waarbij GRAS in drie weekenden 400 witte krukjes losliet in de stad om aandacht te vragen voor het gebrek aan openbare zitgelegenheid in de stad), De Nul Optie (een beschouwende documentaire van cultureel geograaf Martijn Duineveld over de totstandkoming van het Groninger Forum) en De Nieuwe Loekx (een kritisch krantje verpakt als lokaal sufferdje waarin de hype rond de creatieve industrie belachelijk werd gemaakt). Van recente datum zijn Hot or Not in Stad (een op Tinder geïnspireerde website waarmee we dit jaar aandacht vroegen voor de gebrekkige architectonische kwaliteit van veel nieuwbouw in de stad) en een werkbezoek van het nationaal opererende Herbestemmingsteam waarbij we de H-teamleden afgelopen augustus vroegen te reflecteren op de Groninger opgave en omgang met leegstand en gebiedsontwikkeling.

GRAS heeft in 2017 ruimte voor minimaal twee (publieks)debatten, in welke vorm dan ook. De thema's van dit jaarprogramma vormen daarbij de leidraad. Voorlopig denken we aan een debat over de kwaliteit van de Groninger woningbouw. Dit naar aanleiding van het verschijnen van de vijfde editie Nieuw in Stad: een overzicht van alle nieuwe Groninger woonbebouwing. Hoezeer echoot de crisis na? Blijft Groningen typologisch achter bij andere steden? Hoe staat het met de diversiteit en de architectonische kwaliteit? Mogen we tevreden terugkijken of is er werk aan de winkel?

Een ander thema is de al benoemde koudwatervrees van de stad. Waarom hebben we in Groningen zoveel moeite om te experimenteren met nieuwe concepten op het vlak van vastgoed en gebiedsontwikkeling? Hebben we last van de wet van de remmende voorsprong? Wie houdt wie nu eigenlijk gegijzeld? En hoe creëren we weer ruimte voor het experiment in een stad die ooit bekend stond als ruimtelijk laboratorium?

Verder speelt GRAS nog met de gedachte iets te doen rond het dorps klimaat in de stad waardoor menigeen zich niet vrij voelt bij een kritische reflectie. Die krijg je namelijk vaak dubbel en dwars terug. Verpakt in een 'avond van de rake klap' dagen we daarbij ons netwerk uit voor een paar uur elkaar de waarheid te vertellen, zonder consequenties en gedoe. Naast deze thema's houden we natuurlijk altijd ruimte voor de actualiteit. Dat betekent dat de hierboven geformuleerde thema's in principe kunnen sneuvelen om plaats te maken voor meer actuele onderwerpen.

Wanneer we toch kiezen voor 'een zaaltje met publiek en een panel' werkt GRAS graag samen

AFFR, Groninger Forum en Kino Klandestino; een speciaal vormgegeven flyer die, gecombineerd met het Kennisboo(s)t programma, wordt verspreid in de stad en verzonden naar GRAS-relaties

Bekendmaking resultaat: n.v.t.

Partners: AFFR; Groninger Forum; Kino Klandestino

Wat: het podium voor (publieks) debatten in traditionele en niet-traditionele vorm

Doel: stimuleren van het debat en kennis-/meningsvorming over de ruimtelijke ontwikkeling van de stad en regio Groningen

Doelgroep: inwoners Groningen (stad en regio); bestuurders; politici; vakpubliek

Aantal deelnemers/bezoekers: 70 - 100 per aflevering in geval van 'traditionele vorm'

Planning: eerste kwart 2017 derde/vierde kwart 2017

Locatie: afhankelijk van het thema

Publiciteit: GRAS digitale nieuwsbrief; website; flyers; lokale, regionale en sociale media

Bekendmaking resultaat: afhankelijk van de vorm wordt verslag gedaan op de GRAS-website. Wanneer technisch mogelijk en inhoudelijk wenselijk worden debatten gefilmd/opgenomen en gedeeld via de GRAS website

Partners: Politiek en Cultureel Debatcentrum Dwarsdiep

met Politiek en Cultureel Debatcentrum Dwarsdiep. Deze samenwerking werkt al jaren goed en zorgt tevens voor een groter bereik en een gevarieerde opkomst. Daarnaast staat GRAS open voor andere partners wanneer dit thematisch en inhoudelijk een meerwaarde heeft. Wat betreft de locatie zoeken we altijd naar plekken die thematisch aansluiten. De definitieve keuze voor het eerste debatthema, en daarmee ook voor de uiteindelijke vorm, wordt in de eerste maanden van het nieuwe jaar, gemaakt. Realisatie vindt plaats in het eerste kwartaal. Voor het tweede debat mikt GRAS op het najaar van 2016, mits de actualiteit niet vraagt om een ander moment.

8. OP EIGEN RISICO: GRAS OP NOORDERZON

Wie het in Groningen over de nazomer heeft, noemt bijna als vanzelf Noorderzon: het tiendaagse Performing Arts Festival in het Groninger Noorderplantsoen. Binnen de wereld van de podiumkunsten behoort Noorderzon tot de grootste en meest interessante festivals van Europa. Dat blijkt ook wel, want jaarlijks trekt het rond de 150.000 bezoekers, afkomstig uit binnen- en buitenland.

GRAS is vaak te vinden op Noorderzon. Dat is niet voor niets want het festival biedt een prachtig podium om onze doelstelling onder de aandacht te brengen van een breed publiek. Komt bij dat de samenwerking met Noorderzon vaak prettig en inspirerend is. Wanneer we een project of thema hebben dat zich leent voor het festival, kloppen we graag aan voor een coproductie, waarbij Noorderzon 'ontzorgt' op het vlak van productie en PR. Dat leidde in het verleden tot mooie projecten en (uitverkochte) voorstellingen als Proef Noord, De Vuilnis Analyse Dienst, SpouwHaus en afgelopen jaar de succesvolle eerste editie van Urban Tour.

Naast deze projecten biedt GRAS jaarlijks de kans aan een jonge talentvolle kunstenaar/architect/ontwerper om zichzelf te presenteren aan het Noorderzonpubliek. Dat doen we samen met het Centrum Beeldende Kunst Groningen (CBK) en Noorderzon. Afgelopen jaar was het de beurt aan architecten i.o. Mark Venema en Yerun Karabey. Hun paviljoen, de Som der Delen, samengesteld uit 3500 inlandse houten balkjes, presenteerde een verhoogd terras en verbeeldde de noodzakelijke verduurzaming die steden de komende decennia moeten ondergaan. Het paviljoen trok enorm veel aandacht en was een prachtige opvolger van WAL(L): een object van de jonge architect Klaas Jan Geertsema dat in 2015 in meer dan 12.000 bezoekers trok.

In 2017 willen we de goede samenwerking met het CBK en Noorderzon voortzetten en opnieuw een kans bieden aan jong talent. Dat doen we natuurlijk niet zomaar. Net als in andere jaren is er een leidend thema. Daarnaast zijn we op zoek naar een ingreep, paviljoen of object met de nodige (visuele) impact. Het thema komt direct voort uit de ervaringen van de afgelopen jaren: beheer en veiligheid. Naarmate het festival groeit, groeit ook het aantal eisen dat gesteld wordt, zeker vanuit de Noorderzonorganisatie die meer en meer gedwongen wordt risico's in te dammen. Louter het ophangen van een bordje 'op eigen risico' is dan niet afdoende. Hoe ga je als ontwerper om met dit soort eisen? Wat betekent het als juist veiligheid en risicomijding voorop staan? Is dit beknellend of kan een (absurde) focus op beheer en veiligheid tot verrassende nieuwe inzichten leiden?

De opgave begint met een open oproep waarin we mogelijke gegadigden vragen kort en krachtig te reageren op de opgave. Daarnaast werken we met gerichte uitnodigingen binnen het netwerk. Uit de geïnteresseerden wordt een selectie gemaakt van vier kandidaten die de kans krijgen hun plan een stap verder te brengen. Uit deze vier kiest de jury annex begeleidingscommissie een winnaar die het plan ook daadwerkelijk zal realiseren. De opdracht mikt daarbij nadrukkelijk op jonge/startende en talentvolle architecten, designers en kunstenaars uit Groningen.

De gekozen ontwerper zal zijn of haar visie op de opgave moeten vertalen naar een ruimtelijke ingreep die de festivalbezoekers betreft bij de thematiek en reeds prikkelende oplossingsrichtingen aandraagt. De ingreep dient in principe te landen in het Noorderplantsoen maar mag ook vorm krijgen bij een van de andere festivallocaties in de Groninger binnenstad. Daarbij is het ook mogelijk een oplossing te verzinnen voor het succesvolle Stadsstrand in het Groninger Ebbingekwartier dat, gelegen op een steenworp afstand van het plantsoen, bijna lijdt onder het succes en veelvuldig te kampen heeft met de grenzen tussen vrijheid, beheer, risico en (eigen) verantwoordelijkheid. Als vanouds besteden GRAS, Noorderzon en het CBK veel aandacht aan de conceptuele groei van de ideeën. Deze begeleiding start na de selectie van de kandidaten en wordt intensiever nadat de definitieve keus is gemaakt. Om dit goed te kunnen doen bestaat de jury annex begeleidingsgroep uit ervaren vertegenwoordigers van GRAS, Noorderzon en het CBK, aangevuld met een ervaren kunstenaar of ontwerper. Ook dagen we de kandidaten uit hun visie en uiteindelijke object beter te maken door het gesprek aan te gaan met experts van buiten. Hiertoe selecteert GRAS een paar deskundigen die, waar nodig en gewenst, na de eerste selectieronden door de kandidaten geraadpleegd kunnen worden. Behalve bedoeld om het object beter te maken, dagen we de kandidaten (en de winnaar) hiermee ook uit om 'kennis van elders' te vertalen in het ontwerp.

Wat: ontwerp en realisatie van een object/paviljoen met impact

Doel: kans bieden aan jong ontwerptalent; stimuleren interdisciplinaire samenwerking

Doelgroep: bezoekers Noorderzon; inwoners van de stad Groningen

Aantal deelnemers/bezoekers: substantieel deel Noorderzon bezoekers, 8.000 - 12.000

Planning: voorbereiding vanaf het vroege voorjaar van 2017. Realisatie 17 - 27 augustus 2017

Locatie: Noorderplantsoen of locatie Groninger binnenstad

Publiciteit: via reguliere publiciteitskanalen CBK en Platform GRAS en het Noorderzon festival

Bekendmaking resultaat: het project krijgt een plek in het (hoofd)programma van het Noorderzonfestival

Partners: CBK Groningen; Noorderzon

9. URBAN TOUR: STADSVERKENNERS

“Vergeet de saaie rondleidingen met een ongeïnspireerde gids. Vergeet de traditionele stadswandeling. Urban Tour is anders: een verfrissende blik op een stad die je dacht te kennen.” Dat was afgelopen augustus de teaser van de piloteditie van het GRAS-rondleidingenfestival Urban Tour, georganiseerd tijdens het tiendaagse Performing Arts Festival Noorderzon.

Zonder twijfel kunnen we stellen dat de pilot van Urban Tour geslaagd is. Met dank aan de rondleiders Hans Jungerius, Alice Schut en Bram Esser vertaalde het succes zich tijdens Noorderzon in twaalf uitverkochte rondleidingen, vele enthousiaste deelnemers en een drietal positief-kritische bespiegelingen op de stad Groningen. Vooral de ontdekkingstocht door de voor velen onbekende ‘bloemkoolwijk’ Beijum genereerde veel aandacht.

Het concept kwam niet zomaar uit de lucht vallen. Al een tijdje was GRAS op zoek naar een update van het format ‘rondleiding’ waarmee we de stad op een positief kritische manier opnieuw konden ontdekken. Inspiratie kwam uit de ontdekkingstocht langs het in onbruik geraakte Woldjerspoor tijdens Open Monumentendag 2015. Bezoekers gingen hier dwars door de velden, speurend naar ‘spoorse geschiedenis’ in het landschap. Bovendien stuitte GRAS op het al even inspirerende B-tour: een waar Berlijns rondleidingenfestival met een brutale stadssafari-achtige opzet.

Het succes van de pilot smaakt naar meer. Daarom wil GRAS in 2017 een volwaardige Urban Tour editie organiseren. Noorderzon blijft daarvoor het perfecte podium, vooral met het oog op het publieksbereik en de PR. Komt bij dat het concept van Urban Tour goed aansluit op de doelstellingen van Noorderzon: “prikkelende van de nieuwsgierigheid en het slaan van een brug tussen en brug tussen (artistieke) actualiteit en brede toegankelijkheid.”

Het doel van Urban Tour blijft in 2017 fier overeind: het bieden van nieuwe perspectieven op stad en landschap, het ontsluiten van bijzondere verhalen over heden en verleden, bezoekers toegang bieden tot plekken waar ze normaal nooit zouden komen en, misschien wel het belangrijkste, het leveren van een verrassende bijdrage aan het gesprek over de stad. Daarmee is Urban Tour de actieve versie van het GRAS-lezingenfestival de Kennisboo(s)t.

Speciaal voor Urban Tour nodigen we zes professionele ontdekkingsreizigers/visiting critics uit. Tenminste de helft bestaat uit niet-Groningers. Dat doen we bewust. Vreemde ogen kijken immers anders. De kandidaten werven we binnen het bestaande GRAS-netwerk. Bovendien geven we personen een kans die afgelopen jaar verhinderd waren. We vullen dit lijstje aan met suggesties van de rondleiders van de 2016-piloteditie. Hoewel het nog te vroeg is voor een definitieve kandidatenlijst, denken we aan Hans Venhuizen, Melle Smets, het Berlijnse gezelschap Urban Lies, Vincent Kompier, Bart Westerveen en de (landschaps)architecten Maurice Nio en Harro de Jonge.

De rondleiders krijgen binnen een paar inhoudelijke en organisatorische kaders alle vrijheid hun rondleiding te ontwikkelen. GRAS zorgt voor de productionele ondersteuning. Ook de modaliteit is vrij. Het mag te voet, op de fiets, per bus of misschien wel op de step of zelfs per luchtballon. Hoofdvraag is: kom tot een (kritische) reflectie op de stad en laat dit landen in een bijzondere tour door de stad. Om deze vraag goed te kunnen beantwoorden, worden de rondleiders uitvoerig gebriefd over de Groninger (ruimtelijke) actualiteit. Dan gaat het om de grote projecten als het Stationsgebied, de Zuidelijke Ring, de aanpak van de Diepenring en de herinrichting van de binnenstad maar ook om thema's als handhaving, de overweldigende studentenpopulatie en de internationalisering van de stad. Verder informeren we ze over de groei van de stad, de manifestatie Wonen in Stadshart en het omvangrijke project The Next City waarmee de stad de blik vooruitwerpt naar 2035. Daarbij houdt GRAS de mogelijkheid nog open om ‘grote thema's’ als The Next City en de groei van de stad als verbindend thema mee te geven.

Afhankelijk van de uitkomsten wil GRAS een aantal rondleiders vragen hun reflectie ook te laten landen in een column die gedeeld kan worden op de GRAS-website. Daarbij houdt GRAS de ruimte open om de rondleiders ook een plek te geven in het programma van de GRAS Kennisboo(s)t. Hiermee versterken we de onderlinge band tussen beide projecten en bieden we de rondleiders een podium hun betoog verder uit te werken.

10. REALITY CHECK

Een paar jaar terug organiseerde het Kwaliteitsteam van de Regio Groningen - Assen een tour langs de diverse woningbouwlocaties die onderdeel waren van de regionale woningbouwafspraken. Diverse vertegenwoordigers van de betrokken gemeenten, belast met het ‘woondossier’, zaten ook in de bus. Het werd een prachtige maar ook ietwat ontluisterende tocht. Zeker toen bleek dat Han Michel, Dirk Sijmons en Arnold Reijndorp (gekscherend wel de drie Q-teamwijzen uit het westen genoemd) de locaties een stuk beter kenden dan de ‘regio- en gemeentemensen’. Sterker, voor diverse deelnemers aan de tour was het de eerste keer dat ze ‘real life’ aanwezig waren op de locaties die ze vanuit hun Excel-bestanden zo goed dachten te kennen.

Bovenstaand voorbeeld is meer dan een leuke anekdote. GRAS merkt vaker dat het gat tussen

Wat: verfrissende serie rondleidingen door ‘een stad die je dacht te kennen’

Doel: bieden van nieuwe, frisse perspectieven op de stad; kritische reflectie op ruimtelijke ontwikkelingen en architectuurklimaat

Doelgroep: algemeen publiek; bestuur en politiek; vakpubliek

Aantal deelnemers/bezoekers: 12 - max 30 bezoekers per rondleiding, totaal 140 - 350

Planning: voorbereiding vanaf het vroege voorjaar van 2017. Realisatie 17 - 27 augustus 2017

Locatie: divers

Publiciteit: reguliere publiciteitskanalen Platform GRAS (website, papieren uitnodiging, digitale nieuwsbrief, sociale media etc); PR middelen Noorderzon

Bekendmaking resultaat: tijdens het Noorderzon festival; columns op GRAS website; onderdeel programma GRAS Kennisboo(s)t

Partners: Noorderzon

Wat: een periodieke ruimtelijke realitycheck op de fiets annex ontdekkingstocht langs de stedelijke potentie

Doel: toetsen van beleid en ambitie aan de praktijk; ontdekken kansrijke plekken in de stad

Doelgroep: Groninger vakgemeenschap (ontwerpers; stedenbouwers, architecten, landschapsarchitecten; (ruimtelijke) beleidsmakers)

de praktijk en de bureautafel groot is. Zo kon het gebeuren dat het de gemeente Groningen geheel ontging dat een markant hoekpand midden in de Groninger binnenstad onder het mom van een grondige verbouwing geheel was gesloopt. “Wat? Staat er geen steen meer op de andere? Huh. Dat wist ik niet. Sinds onze afdeling aan de rand van de stad zit, kom ik niet zo vaak meer in de binnenstad”, zo reageerde een verbaasde medewerker op een vraag van het populaire Stadsblog SIKKOM. Onder dezelfde categorie vallen de vele voorbeelden van ‘pandjesbaas-verbouwingen’ die met de hakken over de sloot de welstand passeerden om vervolgens een kwaliteit te realiseren die op ieder detail door het ijs zakt. Gevolg: rampzalige verbouwingen en optoppingen die het aanzicht van de stad geen goed doen. En de handhaving? Die houdt zich stil.

GRAS concludeert dat het de hoogste tijd is voor een periodieke reality check: een moment waarop we onze ambities en ons beleid toetsen aan de (gebouwde) werkelijkheid. De hort op dus. We verpakken dit in een oersimpel format: een verkenningsfietstocht door de stad. Ieder seizoen gaan we op pad. Natuurlijk doen we dat niet alleen. Voor iedere aflevering nodigen we samen met de beoogde partners Atelier Stadsbouwmeester en de Vereniging tot Bevordering der Bouwkunst (een deel van) ons netwerk, ‘de sleutelfiguren’ en ‘de verantwoordelijken’ uit. Bij elke aflevering treedt een curator aan, afkomstig uit hetzelfde netwerk, die in samenwerking met GRAS zijn of haar tocht door de stad vormgeeft. Iedere tocht kent maximaal 15 deelnemers, duurt een dagdeel en wordt afgesloten met een goed gesprek in een informele setting. De uitkomsten worden gedocumenteerd en online gedeeld op de GRAS-website. Daarnaast komen ze aan de orde in een speciale Reality Check nieuwsbrief die onder de aandacht wordt gebracht van bestuur en politiek en het brede GRAS-netwerk.

Overigens is de fietstocht zeker niet alleen bedoeld om excessen in kaart te brengen. De stad zit vol plekken waarvan de potentie niet of nauwelijks bekend is. Neem het gigantische en vooral prachtige Stadspark dat nauwelijks wordt gebruikt. En dat terwijl het Noorderplantsoen als ‘groene collega’ haast uit haar voegen barst op een mooie zomerdag. Een ander voorbeeld zijn de Scandinavische havens: gelegen op een steenworp afstand van het stadshart en vol potentie maar (nog) onvoldoende herkend als een plek om de stormachtige groei van de stad op te vangen. Het behoort nog tot het spreekwoordelijke hooghangend fruit, terwijl iedereen die de durf heeft even voorbij het hek te fietsen bijna omvalt van de potentie die zich hier aandient.

In zekere zin is Reality Check het vakmatige broertje van Urban Tour dat eveneens inzet op een verkenning van de stad, alleen dan verhalender en voor een breder publiek. Voorts is het de opvolger van eerdere GRAS-projecten als Ondertussen in... (waarbij GRAS de regio introk om ook daar de opgaven in beeld te brengen voor de stedeling die denkt dat alles in de stad gebeurt) en De Onderste Steen (een periodieke collegiale dialoog tussen acht architectenbureaus in de stad over het werk en de opgaven waar Groningen voor staat).

11. ATELIER PRO GRONINGAE

Pro deo (voor God) of pro bono publico (ten dienste van de maatschappij): het zijn termen die menigeen associeert met de advocatuur. Maar wat krijgen we wanneer we het vertalen naar de ruimtelijke opgave? Zouden we een pro deo platform kunnen maken waarop we de Groninger vakgemeenschap uitdagen om ten dienste van Groningen – Pro Groningae dus – (studieus) aan de slag te gaan met de ruimtelijke opgave van morgen? Zouden we ze zo los kunnen weken van de dagelijkse praktijk die velen zegt te weerhouden van een visie op het vak en dat wat komen gaat? Deze gedachte speelde op tijdens het succesvolle project De Stad Vernieuwt waarin GRAS drie interdisciplinaire teams uitdaagde om met concrete, goed doorrekende en inspirerende plannen te komen voor drie bijzondere woondoelelgroepen.

Geïnspireerd op het succes van De Stad Vernieuwt en overtuigd van het feit dat de opzet een vervolg verdient presenteren we voor 2017 Atelier Pro Groningae: een pro deo platform voor ontwerp onderzoek waarin we de Groninger vakgemeenschap verleiden (en uitdagen) om weer met liefde en bevoegenheid aan de stad te werken. Daarmee geven we opnieuw een broodnodige boost aan het Groninger architectuurklimaat. We dagen ‘onze achterban’ uit om zich te roeren, plannen te maken, alternatieven te bieden en de kansen in kaart te brengen van een groeiende stad. Wanneer we de kansen van een sterk groeiende stad willen grijpen, is een betrokken vakgemeenschap immers van groot belang. In de opzet laten we ons ook inspireren door het IABR Atelier Groningen, Team Atelier Stadsbouwmeester, waarbinnen de Groninger Stadsbouwmeester nauw samenwerkte met drie Groninger ontwerpbureaus: MD Landschapsarchitecten, Studio MARCHA en Specht Architecten.

De opzet van Atelier Pro Groningae is simpel: ieder half jaar stellen we een team samen met vertegenwoordigers van de Groninger ontwerpgemeenschap. Het kan gaan om bureaus en individuen: maximaal drie per team. We vullen ieder team tot een maximum van zes aan met vertegenwoordigers van aangrenzende disciplines: ontwikkelaars, verkeerskundigen, planeconomen, sociale wetenschappers, ruimtelijke wetenschappers etc. Ook hier staan Groninger roots voorop. De (inter)disciplinaire aanvulling geschiedt op basis van het betreffende atelierthema. Daarbij werkt ieder team ca. vier maanden aan een ruimtelijke thematiek die van belang is – of kan worden – voor de groeiende stad: februari – juni 2017 en augustus – november 2017. Dat gebeurt in alle vrijheid en niet gehinderd door

Aantal deelnemers/bezoekers:
15 deelnemers per excursie, 60 in totaal

Planning: iedere derde dinsdag van het kwartaal: 14 maart, 20 juni, 19 september en 19 december

Locatie: n.v.t.

Publiciteit: gerichte uitnodigingen; reguliere publiciteitskanalen Platform GRAS

Bekendmaking resultaat: digitaal beeldverslag met uitleg en analyse in aparte nieuwsbrief; presentatie op de GRAS website

Partners: Atelier Stadsbouwmeester, Vereniging tot Bevordering der Bouwkunst

Wat: een pro deo platform voor ontwerp onderzoek naar de stad van morgen

Doel: nieuwe perspectieven op ontwikkeling stad; positieve vernieuwende boost aan ontwerp- en ontwikkelklimaat; stimuleren en betrekken Groninger vakgemeenschap bij de stad van morgen

Doelgroep: vakpubliek; bestuur en politiek, beleidsmakers

Aantal deelnemers/bezoekers: maximaal zes deelnemers per atelier, 12 per jaar

Planning: twee ateliers per jaar: een vóór de zomer en een na de zomer

Locatie: CiBoGa- boot (workshops en ontmoetingsplek); bureaus deelnemers; Atelier Stadsbouwmeester

Publiciteit: reguliere GRAS publiciteitskanalen

Bekendmaking resultaat: via de GRAS-website; tijdens Let's Gro inspiratiefestival 2017

Partners: Atelier Stadsbouwmeester; Academie van Bouwkunst Groningen

bestaand ruimtelijk beleid, financiële afspraken, bestaande grondposities of vastgeroeste visies en ideeën.

Natuurlijk zorgen we dat er geen enkele sprake is van verkapte arbeid of 'broodroof'. De teams werken aan de spreekwoordelijke opgaven van morgen of aan actuele thema's die in het reguliere economisch verkeer (nog) niet aan de orde zijn. Daarbij krijgt ieder team een klein werkbudget en een 'pro deo honorarium'. Daarmee nemen we het werk serieus en zorgen we ook dat de deelname niet vrijblijvend wordt. Thematisch is de al vaker genoemde Next City een kapstok. Daarnaast kan er gestudeerd worden op ogenschijnlijk kleine opgaven: samen substantieel op de schaal van de gehele stad. Zeker bij deze kleinere opgaven heeft GRAS de hoop (en verwachting) dat de uitkomsten van het Atelier kunnen leiden tot interessante vervolgoopdrachten die ten goede kunnen komen aan de gehele vakgemeenschap.

Wat betreft de thematische invulling van de Ateliers denkt GRAS aan het in beeld brengen van het spreekwoordelijke hooghangend fruit: locaties die nu nog niet op de gemeentelijke radar staan maar die hard nodig zijn om de groei op te vangen. Dan gaat het bijvoorbeeld om de Scandinavische Havens, de Eemskanaalzone, lopende van de rand van het centrum tot aan de nieuwe uitbreiding Meerstad en de omgeving van het Stadspark. Welke kansen dienen zich hier aan voor wonen, werken en andere stedelijke ontwikkeling? Mogelijke andere thema's zijn de (fiets)bereikbaarheid van de Groninger binnenstad, de mobiliteit van morgen, de (noodzakelijke) vergroening van de stad en de creatie van subcentra naast het traditionele centrum om de druk op het huidige stadshart wat te verlichten. Verder dient zich een concrete opgave aan bij de voor Groningen zo kenmerkende schip-pershuisjes. Hoe kunnen we deze met behoud van sfeer en uitstraling en op architectonisch verantwoorde wijze vergroten en doorontwikkelen? Tot slot denkt GRAS aan een atelier over de kwaliteit en uitstraling van de toegangswegen tot het stadscentrum. Ruimtelijk is hier nog het nodige te repareren. Hoe heet de stad haar gasten welkom?

Wat betreft de definitieve selectie en uitwerking van thema's, alsook de selectie van kandidaten, werkt GRAS nauw samen met Atelier Stadsbouwmeester. GRAS blijft daarna betrokken als 'producent', begeleider en facilitator. Daarbij organiseren we periodieke bijeenkomsten op de GRAS-boot waar we met gasten van buiten reflecteren op de tussenresultaten. GRAS heeft daarbij de ambitie om ieder half jaar ook een studententeam aan het werk te zetten met dezelfde opgave. Hierover worden nog gesprekken gevoerd met de nieuwe directie van de Academie van Bouwkunst, Kenniscentrum Noordruimte (onderdeel van de Hanzehogeschool) en de relevante ruimtelijke afdelingen van de Rijksuniversiteit. De resultaten van Atelier Pro Groningae krijgen een plek in het programma van inspiratiefestival Let's Gro en helpen GRAS (en de Stadsbouwmeester) bij het agenderen van stedelijke thematiek op het niveau van bestuur en politiek.

12. GRAS PRODUCTIEHUIS

Afgelopen jaar stelde GRAS zich een ambitieus doel: in een jaar tijd een nieuwe woningcorporatie oprichten die zich concentreert op diegenen die nu tussen wal en schip vallen: geen toegang tot de sociale huur en te weinig draagkracht voor de commerciële huur of een hypotheek op de weer overspannen Groninger woningmarkt (alsof we na de crisis niets hebben geleerd...). We zijn goed op weg met onze Nieuwe Corporatie. Het onderzoek ligt achter ons, vele gesprekken zijn gevoerd. Maar of we onze deadline 31 december 2016 halen? Waarschijnlijk niet. Het concept is gegroeid en de doelgroep aangescherpt. Daarbij zijn we inmiddels zo ver en is het enthousiasme dermate groot dat we na A eigenlijk ook B moeten zeggen. Zo kunnen we bijdragen aan de noodzakelijke uitvoeringskracht van de stad en helpen we bij het vernieuwen van het ruimtelijk instrumentarium waarmee Groningen vorm kan geven aan haar groei. Daarbij willen wij niet dat ons hetzelfde gebeurt als een van onze voorbeelden: de Amsterdamse Wooncoop van DUS architecten en Partizan Public dat inmiddels op een gedoofd pitje staat.

GRAS creëert die ruimte binnen het Productiehuis: een nieuw format waarbinnen thema's verder kunnen rijpen en vooral handen en voeten kunnen krijgen: concreet en het liefst zo tastbaar mogelijk. Hier brengen we kansrijke ideeën op smaak, organiseren we de troepen, werven we fans en zorgen we dat een onderwerp, voorzien van een sterk uitvoeringsconcept, en een eigenaar krijgt. Dat doen we niet voor niets. In het verleden gebeurde het te vaak dat GRAS kansrijke thema's raakte maar niet de tijd en ruimte had om ze door te ontwikkelen. Met het Productiehuis willen we daar verandering in brengen en maken de lijn af: van agenderen tot concretiseren en realiseren, van kop tot staart. Daarbij koppelen we het Productiehuis aan andere projecten in ons Jaarprogramma, waaronder de Stadsredactie en onze debatten. Deze vormen het voorportaal: ze agenderen en bieden ruimte voor onderzoek en een goed gesprek. Daarna neemt het Productiehuis het over.

Klinkt het nog vaag? Dat zou kunnen, al hebben we zelf steeds helderder voor ogen wat het profiel van het project moet zijn. Sterker, voor GRAS is het Productiehuis een essentieel project. Het is het podium waarop we ook onszelf willen vernieuwen en klaar willen maken voor de komende pakweg tien jaar. GRAS heeft de ambitie om veel meer te worden dan alleen een inspirerend platform waar

Wat: productieplatform voor kansrijke ideeën en concepten

Doel: concretiseren en verder brengen van geagendeerde thema's, geboren uit het GRAS-programma

Doelgroep: niche doelgroepen woningmarkt; medewerkers Groninger corporaties; bestuur en politiek; (ruimtelijke) beleidsmakers; Groninger vakgemeenschap; GRAS-medewerkers zelf

Aantal deelnemers/bezoekers: n.v.t.

Planning: betreft gedeeltelijke voortzetting lopend project. Planning werkt toe naar concreet resultaat eind 2017

Locatie: CiBoGa-boot (workshops en voorbereidende sessies)

Publiciteit: waar nodig en relevant via reguliere publiciteitskanalen Platform GRAS

Bekendmaking resultaat: resultaten worden gedocumenteerd via GRAS website, afhankelijk van de uitkomst wordt een passende eindpresentatie georganiseerd waarin het project officieel wordt overgedragen aan een nieuwe 'eigenaar'

we het debat faciliteren en de vakgemeenschap prikkelen. We willen meer dan agenderen alleen. We willen van architectuurcentrum naar productiehuis: boter bij de vis, daad bij woord. Want wat zijn we zelf waard wanneer we blijven roepen dat de stad achterblijft in haar concrete vernieuwing terwijl wij zelf ook maar met moeite tot actie overgaan en kansen laten liggen omdat de tijd en ruimte op is en we door moeten naar iets anders?

In 2017 creëert GRAS ruimte voor maximaal twee producties. Een staat reeds vast: het verder brengen van De Nieuwe Corporatie. De andere productie kan zich aandienen via andere onderdelen uit dit Jaarprogramma. Tijdens deze producties brengen we niet alleen de thema's verder, ook dagen we onszelf uit andere paden te wandelen die buiten onze huidige doelstelling vallen. Daarbij staat vast dat geen van de producties in aard en opzet zal lijken op andere projectresultaten uit dit jaarprogramma.

Voor wat betreft de Nieuwe Corporatie vervolgt GRAS de samenwerking met planeconoom David Inden (Estheticon, Open Lab Ebbinghe) en ontwikkelaars-met-een-corporatieverleden Dick Janssen (vanuit Ploeg ID3) en Sjoukje Veenema. Daarnaast maken we gretig gebruik van het aanbod van Nijestee directeur Pieter Bregman (de grootse corporatie van de stad) om te helpen bij het verder brengen van het plan. Ook leggen we contact met het van oorsprong Groningse KAW architecten en adviseurs. Ook zij denken al een tijdje na over de oprichting van een nieuwe corporatie maar zijn vooralsnog niet tot actie gekomen. Daarnaast verbinden we de meest kansrijke uitkomsten van De Stad Vernieuwt – het project waarin drie interdisciplinaire teams studeren op concrete oplossingen voor bijzondere woondoeleinden in Groningen – aan De Nieuwe Corporatie. Daarmee maken we de ambitie concreet en geven we De Nieuwe Corporatie een eerste plan: een plan dat reeds doordacht is, op de doelgroep is gezet en voorzien is van het broodnodige reken- en tekenwerk. Het doel van afgelopen jaar blijft daarbij intact: impact creëren. We voegen daar nog een doel aan toe: concretiseren. Daarbij willen we dat De Nieuwe Corporatie inderdaad wordt wat de titel suggereert: misschien wel de eerste van Nederland.

Partners: Ploeg ID3; Estheticon;
KAW Architecten en Adviseurs;
Woningcorporatie Nijestee